

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa ranniku- ja mereturismi majanduskasvu ja töökohtade strateegia””

COM(2014) 86 final

(2014/C 451/10)

Raportöör: **Paulo BARROS VALE**

7. märtsil 2014 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa ranniku- ja mereturismi majanduskasvu ja töökohtade strateegia””

COM(2014) 86 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 23. juunil 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 500. istungjärgul 9.–10. juulil 2014. aastal (9. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 189, erapooletuks jäi 6.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab kõnealust teatist, nagu ta tegi ka varasemate 2010. ja 2012. aasta teatiste puhul, sest peab neid olulisteks algatusteks, mis võivad anda panuse mere- ja rannikuturismi arengusse.

1.2 Olles teadlik ELi toimimise lepinguga seatud piirangutest, toetab komitee komisjoni teatises esitatud meetmeid. Siiski soovib komitee lisada mõned soovitused ja paar hoiatust, et anda panus ranniku- ja mereturismi arukasse, jätkusuutlikku ja kaasavasse majanduskasvu, nagu on toonitatud strateegias „Euroopa 2020”.

1.3 Euroopa peab oma loodusvarasid paremini kasutama ning edendama tippasukohti, kus ranniku- ja merepiirkondade looduskeskond ja ruumiline planeerimine on üksteisega harmoonilises kooskõlas. Kuna rannikupiirkondadel on eriline strateegiline keskkonnavalade, majanduslik ja sotsiaalne tähtsus, peavad kõnealuste piirkondade probleemide lahendamiseks tehtud sammud kuuluma integreeritud säästva arengu poliitikasse, milles on kesksel kohal ruumiline planeerimine, taastuvenergia kasutamise ja teiste rannikutegevuste vaheline tasakaal ning linnaplaneerimise eeskirjad. Kliimamuutuste praegust ja tulevast (mõnikord hävitavat) mõju taanduva rannajoonega rannikupiirkondadele ei tohiks alahinnata, sest see tähendab pikaajalisi ja ulatuslikke kohandamisemeid.

1.4 Nagu varem rõhutatud, kordab komitee ideed luua Euroopa turismiagentuur, milles osaleksid kõik huvitatud osapooled, nt turismiliidud, turismipiirkonnad, turismiasutused ja kõnealuse valdkonna ametiühingud. Sellise organi loomine võib saada tõukejõuks Euroopa reklaamimisel maailmas.

1.5 Nüüd on võibolla saabunud aeg kaaluda võimalust töötada välja sobiv ühine turismipoliitika, mis riikide autonoomiat kaitstes annaks ülevaate kõnealusest sektorist, luues sünergiaid ja kooskõlastades kõigi liikmesriikide poliitikat. Igal aastal tuuakse välja katkendlikud ideed, mis ei ulatu algstaadiumist kaugemale, sest koordineerimine on puudulik ja puudub ühine turismistrateegia, mis aitaks edendada traditsiooniliste ja ebatraditsiooniliste turismisihikohtade, ajaloopärandi ja gastronoomia Euroopa kaubamärki, neutraliseerides samas ka negatiivset reklaami, mida võib aegajalt esineda.

1.6 Massiturismi kasvu, mida peamiselt innustab odavlennufirmade esilekerkimine, tuleb ära kasutada, rajades või toetades transpordivõrgustikke, mis ühendavad lennujaamade teenindatavaid piirkondi teiste, äärepoolsemate aladega, tagades äärepoolseimate alade jätkusuutlikkuse, ühendades need turismimarssruutidega ja muutes turistidele jaoks atraktiivseks, nii et linna- ja rannikupiirkondade külastused saaks kombineerida ühe reisi alla. Liikuvuse edendamiseks on oluline, et teave olemasolevate ühenduste kohta oleks kättesaadav ühes kohas. Komitee rõhutab tungivat vajadust läbi vaadata viisade andmist käsitlevad õigusaktid, et lihtsustada reisimist väljastpoolt Euroopat, eelkõige Hiinast ja teistest tärnanud turumajandusega riikidest pärit turistidele.

1.7 Suurepärase keskkonnatingimustega äärepoolsetele piirkondadele, eelkõige Põhja-Euroopas, tuleb pöörata erilist tähelepanu, lihtsustades transporti ja pakkudes infrastruktuuri, side- ja Wi-Fi võrke, mis meelitavad turiste ja aitavad kaasa elanikkonna püsijäämisele nendes piirkondades.

1.8 Tingimata on tarvis turismisadamate asjakohast juhtimist, sest puudub teave jahisadamate ja selle kohta, kuidas sadamad on üksteisega ühenduses, mistõttu jahtidel ja kruisilaevadel on raske neisse pääseda. Tõsiasi, et sadamaid ei juhita õigesti, takistab turismi arengut ning isikute ja kaupade liikumist. Komisjon võiks kõnealusele teemale läheneda ühtse turu ja vaba liikumise poliitika vaatenurgast ning tegeleda praeguste kitsaskohtade kõrvaldamisega.

1.9 Puhkusekruiside plahvatuslik kasv on tekitanud uue olukorra, mille mõju ei ole veel põhjalikult uuritud. Kuigi rannikualade arengu jaoks on oluline asjaolu, et rohkem turiste külastab teatud sadamaid, on tarvis vähendada kahjulikku mõju, mida sellised külastajate massid võivad külastatud aladele tekitada. Vajalik on asjakohane ettevalmistus, et tegeleda suurte kruisilaevade kasutatavast kütusest tulenevate vee- ja õhureostuse riskidega ning keskkonnariskidega, mida põhjustavad tuhandete inimeste külastused turismisihtkohtadesse. Samuti tuleb püüda koordineerida teavet nende laevade sadamasviibimise kohta kohaliku turismimajandusega, et vältida kruisilaevadelt tulevate turistide ülejutust samaaegselt teiste turistidega, kes saaksid korraldada oma külastuse teisel ajal.

1.10 Ettepanek viia läbi koolitusvajaduse uuring ja luua EURESe portaalis eraldi osa merepiirkonna töökohtade jaoks on oluline, kuid komisjonile on tähtis ka uuringu ulatuslik tutvustamine ning liikmesriikide innustamine selle tulemuste kasutamisele oma siseriiklikes koolitusmeetmetes. Toetatavad koolitusalgatused, mida peaks suunama peale turismivaldkonna ettevõtete ja institutsioonide personali ka kõnealuse sektori tööandjatele, peaksid lisaks turismiteenuste kvaliteedi parandamise küsimustele sisaldama ka teemasid, mis aitaksid edendada Euroopat puhkuste sihtkohana. Tuleb rõhutada, et teadlikkuse tõstmine turismi, Euroopa pärandi ja keskkonna tähtsusest peab algama kohustusliku üldhariduse raames, et noored oleksid sellest teadlikud juba varases nooruses.

1.11 Lisaks sellele tuleb Euroopas puhkusekruiside küsimuses hoolikalt jälgida kruisiettevõtete tööhõivemeetmeid. Euroopa noorte tööhõivet saab ja tuleb kaitsta selles kasvavas majandusharus, millel on suur tööhõivepotentsiaal.

1.12 Komitee kordab veel teatud meetmete olulisust, mis võivad aidata toime tulla väljakutsetega turismisektoris, eriti ranniku- ja mereturismi valdkonnas, nt:

- edendada Euroopa platvormi, lisades integreeritud teavet maantee-, raudtee-, mere- ja õhuhenduste kohta. Turistide voogude liikumisel esinevad raskused takistavad äärepoolseimate suure turismipotentsiaaliga piirkondade arengut, eriti Põhja-Euroopas, kuna puudub teave kättesaadavast transpordist ning tekivad raskused transpordi koordineerimisel või hoopis transpordi puudumisel;
- edendada loodusturismi ja säästvat turismi, sotsiaalturismi, mereturismi, kultuuriturismi ja sporditurismi, ärireise, heaolu- ja raviturismi, ajalooturismi, usuturismi ja toiduturismi;
- pakkuda stiimuleid vanemaealiste ja puuetega inimeste, piiratud liikumisvõimega või erivajadustega isikute turismiks;
- tunnustada Euroopa kultuuripärandit ja selle unikaalset päritolu, mis eristab meid teistest piirkondadest, kaitsta seda pärandit ja edendada suurepärase turismisihtkohana;
- propageerida turvalisust, mida Euroopa oma külalistele pakub seoses siin reisimise ja peatumisega ning veekvaliteedi ja toiduohutuse, arstiabi, farmatseutilise hoole ja haiglaraviga, aga ka isikliku turvalisuse ning inimeste ja nende põhiõiguste austamisega.

1.13 Komitee pooldab uuringut Euroopat külastanud või seda teha kavatsevate turistide eelistuste kohta, et selgitada välja, mis neile meeldib ja mis mitte, põhjused, miks nad tuleksid tagasi või jätaksid tulemata, ning miks nad sel juhul eelistaksid väljaspool Euroopat asuvaid sihtkohti. Uuringut tuleks levitada erinevatele turismikorraldajate, sadamate ja jahisadamate, turismiliitude ja -organisatsioonidele, liikmesriikide ja Euroopa ametiasutuste kaudu ning see annaks meile teavet turistide käitumise ja eelistuste kohta, et toetada otsustusprotsessi ja visandada ühised strateegiad kõnealuse sektori arenguks.

1.14 Samuti kutsub komitee üles turismi ja vajalikke meetmeid käsitleva arutelu raames looma seost mere- ja rannikuturismi ning jõeturismi vahel, kasutades ära eeliseid, mida jõed ja suudmelahed pakuvad täienduseks rannikualade tegevustele. Jõgede pakutavate võimaluste kasutamine võimaldab välja arendada uusi tooteid, nt gastronoomilised kruiisid, maaturism ja ökoturism, sest suudmelahed on suur maastikuline ja hariduslik väärtus ning need pakuvad võimaluse vaadelda linde ja neile aladele iseloomulikke bioloogilist mitmekesisust.

2. Sissejuhatus

2.1 Kõnealune teatis on järg 2010. aasta teatisele⁽¹⁾, milles teavitati säästva ranniku- ja mereturismi strateegiast, ning 2012. aasta teatisele „Meremajanduse kasv: jätkusuutliku majanduskasvu võimalused mere- ja merendusvaldkonnas“⁽²⁾. Kõnealuses teatises käsitletakse ranniku- ja mereturismi, mis on üks viiest meremajanduse sekkumist vajavast valdkonnast.

2.2 See valdkond kujutab endast olulist väärtusahela osa, millel on suur kasvu- ja tööhõivepotentsiaal. Ranniku- ja mereturism on kõige olulisem merega seotud tegevusala Euroopas ning selles sektoris töötab ligikaudu 3,2 miljonit inimest, kellest peaaegu pooled on noored töötajad. Kõnealuse sektori kogulisaväärtus on 18 miljardit eurot, selles tegutsevad enamasti väikese ja keskmise suurusega ettevõtjad ja mikroettevõtjad ning need moodustavad üle kolmandiku turismiga seotud ettevõtetest kogu Euroopas.

2.3 Teatise eesmärk on määratleda järgmised sektori ees seisvad väljakutsed: tulemuste ja konkurentsivõime edendamine teadmiste täiendamise, nõudluse ebastabiilsusega tegelemise ja sektori killustatuse vähendamise kaudu; oskuste ja innovatsiooni edendamine; jätkusuutlikkuse parandamine keskkonnakoormuse probleemide lahendamise, innovatiivse, jätkusuutliku ja kvaliteetse pakkumise edendamise ning võimaluste nägemise kaudu geograafilises piiratuses (nt eraldatus ja kõrvalised asukohad).

2.4 Samuti käsitletakse selles ELi rahastamisvahendite kasutamise ning ranniku- ja mereturismi puudutavate ELi meetmete integreerimisega seonduvaid küsimusi.

3. Üldised märkused

3.1 Meremajanduse kasv, mis hõlmab traditsioonilisi sektoreid ning arenevaid ja tärkavaid sektoreid, on keerukas ja ambitsioonikas väljakutse, mida tuleb integreeritult käsitleda. Rannikualade arendamisel tuleks arvesse võtta erinevate asjaomaste sektorite huve, unustamata samas keskkonnaküsimusi ja pöörates eritähelepanu neile ruumilise ja mereala planeerimise aspektidele, mis on turismitoodete pakkumisel määravad. Ära tuleb märkida selles küsimuses vajalik valdkondadevaheline lähenemine, kuna maakasutust ja keskkonnakaitset tagamata ei saa arendada ei ranniku- ega muud liiki turismi. Taastuvenergia kasutamise tähtsus on ilmne ja seda tuleks hoogsalt edendada. Eritähelepanu tuleb siiski pöörata taristu asukohale, et mitte välistada mereturismi teenuste arengut. Hoiduda tuleks tuumaelektrijaamade rajamisest turismipiirkondadesse.

Rannikualadel tuleb saavutada dünaamiline tasakaal, sest nii ilm kui ka inimtegevus on pidevas muutumises. Loodusvarad on majanduse vundamendiks ja koos innovatsiooniga tuleks neid käsitleda aruka, sotsiaalselt kaasava majanduskasvu sammastena.

3.2 Turismi peamised probleemid on püsinud juba aastaid: vajadus leida lahendus hooajalise kõikumise probleemile, ebakindlad töökohad ja madala kvalifikatsiooniga tööjõud (eriti noorte puhul), uute ja uuenduslike toodete puudus ning raskused rahastamisel, esmajoones mikroettevõtete ja VKEdes jaoks. Seepärast on väga oluline luua turismi arendamiseks Euroopa poliitiline raamistik, tõeline Euroopa turismipoliitika, mis suunab ühist arengustrateegiat, austades samas liikmesriikide vabadust töötada ise välja riigisisene poliitika.

⁽¹⁾ COM(2010) 352 final – EMSK arvamus: ELT C 376, 22.12.2011, lk 44.

⁽²⁾ COM(2012) 494 final – EMSK arvamus: ELT C 161, 6.6.2013, lk 87.

3.3 Ranniku- ja mereturismi hooajalise kõikumise probleemi lahendamisel tuleb uute tarbijate ligimeelitamiseks pakkuda uusi tooteid peamiselt just madalhooajal. Selleks et suurendada puhkajate arvu madalhooajal – millega aidatakse kaasa elanikkonna püüasustusele turismist sõltuvas piirkonnas –, võiks töötada välja uusi turismitooteid eakatele või puudega inimestele, kasutada ära selliste mereturismialade potentsiaali nagu lõbusõidulaevandus (purjekad, mootorpaadid), meresportialad (väikepaadid, purjelauasõit, lohelauiasõit, lainelauiasõit, *bodyboarding*, sõudmine ja aerutamine, veesuusatamine, kiirkaatriasõit, sportlik kalapüük, veealune jaht ja sukeldumine, sh laevavrakkide juurde sukeldumine), laevareisid ja kruisid ning arendada spaa-, golfi- või loodusturismi. Uute, rannikualadelt pärit tooteid kasutavate turismikesksete teenuste väljatöötamise toetamine eelkõige äärealadel ja üldine juurdepääs lairibavõrkudele võiks aidata lahendada hooajalisusega seotud probleeme ja meelitada noori nendesse piirkondadesse.

3.4 Mõnda neist vähem traditsioonilistest merendusega seotud tegevustest arendatakse laialdaselt kohalikes spordiklubides, kelle teadmistest võib kasu olla. Mereturismi toetamine peab leidma konkreetse väljundi ja seda tuleb reguleerida, luues uusi ja ajakohastades juba olemasolevaid taristuid, samuti pakjudes uusi võimalusi nende tegevuste kättesaadavaks muutmisel, sest neil on märkimisväärne ligiõmme tavapärasest erinevale publikule.

Mere- ja rannikuturism on paljudes kohtades seotud jõeturismiga. Nende kahe tihedat seotust ei tohi tähelepanuta jätta ja on soovitatav välja töötada ühised arengustrateegiad. Sellest vaatevinklist nähtuna on lõbusõidulaevandus tegevus, mida tuleks edendada selliste uute toodete arendamise teel, mis ühendavad endas merel ja jõel harrastatavate tegevuste võimalusi.

3.5 Turismi ei saa vaadelda eraldiseisvana, vaid kui sektorit, mida mõjutavad mitmed ELi poliitikameetmed, eriti transpordi, tööhõive, hariduse, keskkonna, innovatsiooni, ohutuse, tarbijakaitse jne vallas. Probleeme tuleb lahendada integreeritud lähenemisviisi alusel, sest eri poliitikavaldkondade meetmed mõjutavad otseselt selle sektori toimimist.

3.6 Kuna komisjon ei saa turismi otse sekkuda, saab ta leevendada osasid probleeme selliste meetmete abil, mis jäävad tema pädevusvaldkonda ühtse turu edendamise raames, näiteks seoses inimeste ja kaupade vaba liikumisega, ühtse turu loomisega seotud eesmärgid, tegelemine küsimustega, mis ulatuvad turismist kaugemale ja mõjutavad muid valdkondi, kus on mitte ainult võimalik, vaid ka soovitatav meetmeid võtta.

4. Konkreetsed märkused

4.1 Teave turismisektori kohta on üsna killustatud, mis raskendab uuringuid ja hindamist, kuna andmed kas puuduvad või on vajaka teatud näitajatest, mis võimaldaksid võrrelda. Komitee tervitab kavatsust see puudujääk kõrvaldada, kuid viitab samas, et pärast 2010. aasta teatist, milles see probleem määratleti, on sel alal väga vähe edu saavutatud.

4.2 Komisjoni jõupingutused Euroopas pakutava kvaliteetse turismi toetamiseks võivad leevendada hooajalisi kõikumisi ning seonduvaid sotsiaalseid ja majanduslikke probleeme. Euroopa peab konkureerima uute sihtkohtadega tärkava turumajandusega riikides, kus hinnad on meelitatavalt madalad, kuid ohutuse või kultuurilise rikkuse tase ei ole sama. Euroopa kui turismisihtkoha edendamisel tuleb toetada teda esiletõstvale kvaliteedile ja Euroopa suurimatele eelistele: ainuomane kultuuripärand, ohutus, lai teenustevalik, kodanike õiguste austamine, juurdepääsuvõimaluse tagamine ka puudega või erivajadustega inimestele ning telekommunikatsiooni- ja Wi-Fi võrkude kättesaadavus. Euroopa kultuuripärandi tähtsust tuleb tunnistada ja selle säilitamine on säästva ja kaasava turismi arendamise võti.

4.3 Lisaks tuleb teravdatud tähelepanu alla võtta eakate turism. Ajal mil elanikkond kogu maailmas üha vananeb tuleks turismisektori strateegiate koostamisel pöörata erilist tähelepanu tervisega ning kultuuri- ja looduspärandiga seotud turismile. Pealegi kulutavad just üle 50aastased turistid kõige rohkem, neil on rohkem aega reisida ja nad eelistavad madalhooaega.

4.4 Kruiisiturismi turg on märkimisväärselt kasvanud. Ent sadamakülastuste tegelik mõju rannikualade tegevusele on imeväike, kuna peatused on lühiajalised ja teave kohalike ettevõtete kohta ei ole eriti kättesaadav. Tähtis on edendada dialoogi kruiisiettevõtjate, sadamate ja rannikuturismi sidusrühmade vahel, nagu märgitakse teatises, ja see peab aset leidma rahvusvaheliste ja piirkondade vaheliste partnerluste, võrgustike, klasterite ja arukate spetsialiseerumisstrateegiate edendamise kaudu, korvates sektori praegust killustatust. Võrgustikes töötamine on tööpoolest tõhus ja turism peab seda võimalust kasutama. Niisugust toetust võiks edendada Euroopa turismiagentuuride eespool mainitud tegevuste raames, mis pakuksid platvormi laiaulatuslikeks väitlusteks sektori probleemide üle ja oleksid võrgustike ja koostöö aluseks.

4.5 Säästva ja kaasava majanduskasvu seisukohalt on kvalifitseeritud töötajate koolitamine hädavajalik. Turismisektoril on erilised raskused kvalifitseeritud töötajate leidmisel, kuna paljudele noortele pakutakse ebakindlate tingimustega hooajalist tööd, mis karjääritegemise võimalusi peaaegu ei paku. Komitee tervitab kavatsust luua EURESi portaali eraldi merepiirkonna töökohtade osa ja uurida turismindusega seotud koolitusvajadusi. Selles soovitatakse liikmesriikidelt nõuda uuringu tulemuste arvestamist, kui nad edendavad koolitusvõimalusi, mida rahastatakse Euroopa Sotsiaalfondi ja muude, ka erasektori vahenditest. Samuti tuleks pakkuda stiimuleid praegustele koolidele, et nad teeksid koostööd võrgustikes ja turismiga seotud sektorites Erasmus+ programmi raames. Sektori ettevõtjatele suunatud koolitustel tuleks lisaks tutvustada häid haldustavasid, mida ettevõtjad seejärel võiksid rakendada, aidata neil olla kursis kehtiva seadusandluse ja infotehnoloogia kasutamisega ning suurendada nende teadlikkust keskkonnast ja turismisektorile iseloomulikest probleemidest.

4.6 Seoses probleemidega, mis on tingitud liikmesriikides lõbusõidulaevade kaptenitele esitatavatest erinevatest nõuetest, tundub komiteele, et komisjoni ettepanekud ei ole piisavalt ambitsioonikad. Ehkki puudub kahtlus, et komisjoni võimupädevus on turismivaldkonnas piiratud, ei vasta see tõele inimeste vaba liikumise ja ühtse turu loomise osas, mida see teema samuti puudutab.

4.7 *ICT and Tourism Business Initiative* (IKT ja turismiettevõtjate algatus) portaali kaudu tuleks stimuleerida innovaatiliste haldussüsteemide kasutamist. Tuleb märkida, et see komisjoni edendatav portaali, nagu paljud muud turismiga seotud veebisaidid, näiteks turismi virtuaalne vaatluskeskus, *Tourism Link Platform* ja *eCalypso Platform*, ei ole kõigisse keeltesse tõlgitud, mis võib mõnest riigist pärit kasutajate jaoks nende kasutamist takistada või pärssida.

4.8 Ranniku- ja mereturismi säästvus peab rajanema täielikul austusel keskkonna vastu, käsitledes maa- ja merepiirkondi omavahel seotutena. Säästvuse parandamine pakutud meetmete abil on kõige tähtsam uute toodete väljatöötamise seisukohalt, hõlmates Euroopa tohutu pärandirikkuse ja keskkonnast hoolimise. Samas on selge, et teistes valdkondades, näiteks keskkond, meri ja transport, võetavad meetmed on turismiga seotud. Seetõttu peaks komisjon nende algatuste puhul pöörama rohkem tähelepanu tagajärgedele turismisektoris.

4.9 Komitee tervitab turismi lisamist COSME 2014.–2020. aasta programmi erieesmärkide hulka ja peab seda suurepäraseks võimaluseks sektorit arendada, toetades rahvusvaheliste koostööprojektide edendamist ja Euroopa turismi tippsihtkohtade projekti raames propageeritava säästva turismi arengumudelite vastuvõtmist. Komitee suhtub toetavalt ka kavatsusse valmistada ette veebipõhine suunis, milles esitatakse peamised rahastamisvõimalused, pidades silmas turismialgatuste valdkondadele olemust. Tuleb veel kord märkida, et keelebarjäär võib takistada konsulteerimist ja veebipõhise suunise tõlgendamist.

Brüssel, 9. juuli 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE